

Warszawa, dnia 13 października 2022 r.

Stanowisko Izby Gospodarki Elektronicznej dotyczące projektu ustawy o zmianie ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary

Ministerstwo Sprawiedliwości proceduje aktualnie projekt ustawy o zmianie ustawy z dnia 28 października 2002 roku o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, zwany dalej „**Projektem**”. Projektowane przepisy w sposób oczywisty wpłyną na sytuację podmiotów gospodarczych, również tych z branży gospodarki cyfrowej. Z tego względu Izba Gospodarki Elektronicznej, zwana dalej „**e-Izbą**”, przedstawia niniejsze stanowisko dotyczące Projektu.

Spis treści

- I. Najważniejsze uwagi do Projektu
- II. Rekomendacje e-Izby

I. Najważniejsze uwagi do Projektu

- 1.** Projekt w szczególności przewiduje uchylenie obowiązujących art. 3-5 oraz art. 16 ustawy z dnia 28 października 2002 roku o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, stanowiących obecnie w istocie podstawę pociągnięcia podmiotów zbiorowych do odpowiedzialności.
- 2.** W miejsce uchylonych regulacji proponuje się nowe zasady odpowiedzialności tych podmiotów, polegające przede wszystkim na zniesieniu wymogu uzyskania prejudykatu, czyli uprzedniego, prawomocnego orzeczenia sądu (np. wyroku skazującego, warunkowo

umarzającego postępowanie karne, umarzającego postępowanie z uwagi na warunki kontraktu, bądź wydanego w sprawie o przestępstwo skarbowe) stwierdzającego fakt popełnienia czynu zabronionego przez konkretną osobę fizyczną.

3. Powyższe skutkować będzie zerwaniem z wtórnym charakterem odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za przestępstwa lub przestępstwa skarbowe konkretnych, określonych osób (wtórny charakter opierał się bowiem na wcześniejszym, prawomocnym orzeczeniu wydanym wobec danej osoby). Odpowiedzialność ta stanie się niezależna, istniejąca niejako obok odpowiedzialności osoby fizycznej.
4. Projektowany, nowy art. 5a przewiduje odpowiedzialność podmiotu zbiorowego za czyn zabroniony, którego znamiona zostały wyczerpane przez działanie lub zaniechanie organu tego podmiotu, pozostające w bezpośrednim związku z prowadzoną przez ten podmiot działalnością. Takie ukształtowanie tej regulacji pozbawia podmiot zbiorowy możliwości obrony pod kątem winy, tj. wykazania, iż konkretnej osobie w danych okolicznościach nie można było przypisać zawinienia – odpowiedzialność będzie się bowiem opierać na czynnościach całego organu, nie zaś danej osoby. Ponadto projektowany przepis wprowadza kryterium „bezpośredniego związku z prowadzoną działalnością”, przy czym w dalszej części nowelizacji brak jest definicji legalnej tego pojęcia, a zwłaszcza przesłanek pozwalających na zróżnicowanie, kiedy będziemy mieć do czynienia ze „związkiem bezpośrednim”, a kiedy ze „związkiem pośrednim”. Uzasadnienie Projektu również nie odnosi się do tej materii, co powodować będzie – zwłaszcza w początkowym okresie kształtowania się linii orzecznictwa sądów powszechnych i Sądu Najwyższego – istotną niepewność. Elementy te stoją zatem w oczywistej sprzeczności z podstawowymi zasadami prawa karnego – zawinienia i określoności.
5. Z kolei w proponowanym art. 5b ust. 1 przewiduje się odpowiedzialność podmiotu zbiorowego za czynności określonych, wymienionych w tym przepisie osób fizycznych, jeżeli czyn ten przyniósł lub mógł przynieść podmiotowi zbiorowemu korzyść, choćby niemajątkową. Ta regulacja dotyczyć ma z kolei tych sytuacji, gdy czynu nie dokonał cały organ, a jedynie na przykład jedna z osób wchodzących w jego skład lub inna osoba, która wykonywała na rzecz tego podmiotu oznaczone czynności (np. dyrektor, kierownik lub po prostu pracownik). Należy zwrócić uwagę, że projektodawca nadal posługuje się zwrotem „czyn zabroniony”, przez co dla przypisania odpowiedzialności podmiotowi zbiorowemu nie jest konieczne przypisanie winy rzeczywistemu sprawcy (tj. konkretnej osobie fizycznej) – *vide*: dominująca w doktrynie pięcioelementowa definicja przestępstwa.

6. Projekt określa również warunki zwolnienia podmiotu zbiorowego od odpowiedzialności (nowy art. 5b ust. 2). Dotyczy to sytuacji braku winy w wyborze lub nadzorze, przy zachowaniu należytej staranności. Pojęcia te także nie zostały zdefiniowane na gruncie nowelizacji, co oznacza, iż pomocniczo odwoływać należy się w tym zakresie do regulacji zawartych w Kodeksie cywilnym – z tym, że dla sądu karnego dalej stwarzać będzie to zbyt szerokie ramy ocenne, oparte o dowolne wręcz kryteria uznania, co na kanwie danej sprawy może być brakiem należytej staranności w wyborze lub nadzorze osoby, które popełniła czyn zabroniony.
7. Przewiduje się również zniesienie art. 16 zawierającego katalog przestępstw oraz przestępstw skarbowych, za popełnienie których podmiot zbiorowy mógł zostać pociągnięty do odpowiedzialności. Oznacza to, że wskutek nowelizacji podmioty te będą odpowiadały za wszystkie przestępstwa lub przestępstwa skarbowe ścigane w Polsce na podstawie ustawy (zarówno te opisane w Kodeksie karnym, jak i w pozostałych ustawach) – nawet jeżeli ze swej istoty nie będą one związane z transakcjami gospodarczymi (np. rozbój – przestępstwo tzw. pospolite).
8. W projektowanym art. 7 przewiduje się znaczące podwyższenie górnej granicy zagrożenia ustawowego karą pieniężną – z dotychczasowej kwoty 5 000 000 złotych, nie wyższej jednak niż 3% przychodu osiągniętego w roku obrotowym, w którym popełniono czyn zabroniony będący podstawą odpowiedzialności podmiotu zbiorowego, do kwoty 30 000 000 złotych (bez żadnego dodatkowego ograniczenia kwotowego).
9. Projektodawca proponuje również wprowadzenie art. 16a zakładającego transmisję (przeniesienie) odpowiedzialności podmiotu zbiorowego za czyn zabroniony w wypadku jego połączenia, podziału lub przekształcenia – jedynym warunkiem będzie tu konieczność wykazania, że czyn zabroniony popełniony został przed dniem połączenia, podziału lub przekształcenia. Można zatem wyobrazić sobie sytuację, w której ten nowy podmiot, następca, w chwili połączenia lub przekształcenia nie będzie w ogóle wiedział o konieczności poniesienia odpowiedzialności, jako że do ujawnienia faktu dokonania czynu zabronionego może dojść przecież w czasie późniejszym.

II. Rekomendacje e-Izby

1. Dla skutecznego pociągnięcia podmiotu zbiorowego do odpowiedzialności pozostawić należy warunek uzyskania prejudykatu w postaci uprzedniego, prawomocnego orzeczenia sądu, stwierdzającego

fakt popełnienia przez daną osobę fizyczną czynu zabronionego oraz przypisującego jej winę.

2. Zasadne staje się także przywrócenie regulacji pozwalających podmiotom zbiorowym na realną obronę materialną pod kątem wykazania, bądź nie, zawinienia konkretnej osoby fizycznej (tj. przy zachowaniu podstawowych zasad prawa karnego).
3. Właściwym jest także skonstruowanie katalogu definicji legalnych pojęć wprost wpływających na kwestie przypisania podmiotom zbiorowym odpowiedzialności za czyn zabroniony, zwłaszcza gdy pojęcia te stanowią zespół znamion, od których odpowiedzialność ta jest bezpośrednio uzależniona.
4. Należy doprecyzować dyrektywy wymiaru kary pieniężnej, która może zostać nałożona na podmiot zbiorowy, w szczególności przy uwzględnieniu charakteru i zakresu dokonanego czynu zabronionego, jego skutków oraz sytuacji gospodarczej danego podmiotu.
5. Przywrócenia wymaga również zamknięty katalog przestępstw i przestępstw skarbowych, za które może zostać pociągnięty do odpowiedzialności podmiot zbiorowy, przy uwzględnieniu, że czyny te powinny pod kątem typizacji pozostać związane z transakcjami gospodarczymi i szeroko rozumianym obrotem handlowym, nie zaś odnosić się do zachowań tzw. pospolitych.

Z wyrazami szacunku,

Patrycja Staniszevska
Prezes Zarządu
Izby Gospodarki
Elektronicznej

poświadczenie złożenia podpisów i pieczęci elektronicznych

Certyfikat dla dokumentu o Autenti ID: f10666c6-ccba-4a6d-9573-967edbbf55cd
utworzonego: 2022-10-14 08:55 (GMT+02:00)

